

Warszawa, 24 sierpnia 2022 r.

Sz.P. Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu RP

OPINIA

ZWIĄZKU PRACODAWCÓW BRANŻY INTERNETOWEJ IAB POLSKA DOT. POSELSKIEGO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY O RADIOFONII I TELEWIZJI (EW-020-983/22)

W związku z przedłożonym do Sejmu w dniu 22 lipca przez grupę posłów Lewica **Poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji dotyczącym „zapewnienia dostępności audycji telewizyjnych dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu w szczególności przez wyświetlanie tłumacza języka migowego na powierzchni przynajmniej 1/8 ekranu”** pragniemy przedstawić poniżej opinię Związku Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska.

Biorąc pod uwagę zarówno niedawną dyskusję towarzyszącą zmianom w ustawie o radiofonii i telewizji przedstawionym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, obowiązujące obecnie przepisy, dotychczasowe praktyki rynkowe, a przede wszystkim potrzeby osób z niepełnosprawnościami i najlepsze możliwe metody zapewnienia czytelności przekazu dla odbiorców **negatywnie odnosimy się do propozycji przedstawionej w projekcie grupy posłów Lewicy**. Podkreślić należy, że funkcjonujące na polskim rynku obowiązki związane z dostosowaniem przekazu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami już teraz są znacząco bardziej restrykcyjne niż w pozostałych krajach europejskich.

Zakres podmiotowy projektu obejmuje nadawców programów telewizyjnych. Widzimy jednak zagrożenie rozszerzenia tego zakresu również na inne podmioty, np. funkcjonujące w przestrzeni cyfrowej, co potencjalnie może powodować szereg problemów technicznych i niekoniernie w ostateczności stanowić ułatwienie dla odbiorcy przekazu.

Potrzeby osób z niepełnosprawnościami są przedmiotem najwyższej troski zarówno krajowego regulatora rynku mediów, jak i samych nadawców i dostawców usług medialnych. Od lat funkcjonuje szereg obowiązków i wytycznych dotyczących dostosowania usług medialnych do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku czy słuchu, a w ostatnim roku wymogi te zostały dogłębnie zrewidowane, istotnie rozszerzone o nowe typy usług i uzupełnione ponad obowiązki ustawowe o dobrowolne deklaracje rynku wyrażone w porozumieniu rynkowym nadawców. **W związku z tym już sam fakt zgłoszenia projektu dotyczącego tego zagadnienia w świetle szeroko zakrojonych konsultacji i debaty realizowanej w ostatnich miesiącach, wydaje się bezzasadny.**

Odnosząc się do treści projektu oraz jego uzasadnienia to należy przede wszystkim zrozumieć celowość zastosowania udogodnienia w formie języka migowego i czynniki, które sprawią, iż będzie ono w najlepszy możliwy sposób odpowiadać na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. W praktyce to nie wielkość udogodnienia, co jego czytelność ma kluczowe znaczenie dla faktu, czy mechanizm ten jest udogodnieniem dla danej osoby czy stanowić może uciążliwy element utrudniający odbiór treści. Istotne są m.in. takie czynniki, jak właściwe kadrowanie, kontrastowość i kolorystyka, a przy tym neutralność wyglądu tłumacza. Z tego względu sama Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w swoich opracowaniach dotyczących ostatnich zmian w ustawie o radiofonii i telewizji (z 2021r) dotyczących kwestii udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami wskazuje, iż:

W każdym tłumaczonym na język migowy utworze audiowizualnym, niezależnie od techniki przekazu, należy zapewnić wyraźną widoczność gestów, mimiki i zakresu ruchu tłumacza (widoczne: głowa, szyja i tułów; zapewnienie swobodnego ruchu rąk i tułowia). Elementem dobrej widoczności tej usługi jest także zapewnienie kontrastu między tłumaczem i jego ubiorem a tłem, na którym występuje. Sprzyja temu neutralny w stylu, niezakrywający ruchów, stonowany i jednolity ubiór tłumacza. Tam, gdzie ma to uzasadnienie, ubiór tłumacza może być dostosowany do charakteru tłumaczonej audycji (np. styl formalny w audycjach informacyjnych i publicystycznych, a nieformalny w audycjach dla dzieci).

Istotnym czynnikiem wpływającym na optymalne proporcje wielkości tłumacza migowego względem wielkości ekranu jest jakość nadawania obrazu czy wielkość samego odbiornika. Oznacza to, że nie zawsze ściśle określona wielkość będzie najwłaściwsza dla danego kanału czy treści. Nadmierowe powiększanie proporcji tłumacza migowego względem ekranu (szczególnie na poziomie proponowanych w projekcie Lewicy na poziomie 1/8 ekranu) nie tylko może nie przynieść spodziewanego rezultatu poprawy czytelności przekazu, co pogorszyłoby jakość odbioru audycji audiowizualnej przez widzów, którzy mogliby nie mieć dostępu do istotnych części kadru i byłiby rozpraszeni przez zasłonięcie tak dużej części ekranu przez tłumacza. Oznaczałoby to uniemożliwienie stałego śledzenia akcji w zakresie aż 12,5% ekranu. Należy pamiętać, że w założeniu **tłumacz ma pełnić rolę wspomagającą widzów w odbiorze audycji, a nie funkcję zastępczą** wobec przekazu wizualnego. To też odróżnia to udogodnienie od szeregu innych stosowanych przez nadawców i dostawców usług medialnych, jak np. audiodeskrypcja.

Istotne jest ponadto, że projekt przepisu nie jest dopasowany do rozwiązań prawnych zawartych w ustawie i obowiązujących aktach wykonawczych. Treść projektowanego przepisu nakłada bowiem na nadawców nowy dodatkowy obowiązek stosowania udogodnienia w postaci wyświetlania tłumacza języka migowego bez żadnych ograniczeń, czyli w każdej audycji. Podczas gdy z art. 18 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji wynika, obowiązek by 50% kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży (z zastrzeżeniem ust. art. 18 ust. 1a), posiadało udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami wzroku oraz osób z niepełnosprawnościami słuchu. Zatem wprowadzenie nowego przepisu, o treści projektowanej, stanowiłoby „wyłom” w tej zasadzie, czyli nowy, dodatkowy obowiązek,

który miałby charakter bezwzględny, czyli musiałby zostać spełniony bez względu na inne ograniczenia, trudności technologiczne itd. Warto podkreślić, że nawet obowiązek dotyczący informowania o stanach nadzwyczajnych, określony w art. 18 ust. 1a ustawy, nie ma charakteru bezwzględnego, ponieważ jest wyłączony wówczas, gdy rozpowszechnienie programów telewizyjnych wraz z tymi udogodnieniami byłoby niemożliwe.

Niezależnie od powyższego należy również podkreślić fakt przytoczony w stanowisku KRRiT dotyczący dostępności na polskim rynku od kilku lat odbiorników telewizyjnych pozwalających na powiększenie fragmentu ekranu. Takie możliwości techniczne umożliwiają osobom o indywidualnych i szczególnych potrzebach dopasowanie wielkości tłumacza do swoich indywidualnych preferencji.

Nadawcy oraz dostawcy usług na żądanie powinni, w miarę swoich możliwości technicznych, logistycznych i ekonomicznych, wykorzystywać nowe technologie dla poprawy jakości i walorów ergonomicznych udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w utworach audiowizualnych. W szczególności dotyczy to spersonalizowanych usług interaktywnych oraz aplikacji, które dzięki przesyłaniu wydzielonych strumieni z tłumaczeniem na język migowy pozwolą na wybór indywidualnych opcji i ustawień (np. wielkość i położenie tłumacza na ekranie).

Reasumując, w opinii rynku, biorąc pod uwagę wieloletnie doświadczenie oraz dogłębną wiedzę w zakresie możliwości technicznych oraz skuteczności stosowanych rozwiązań uważamy, że wielkość tłumacza migowego już na poziomie 3% ekranu jako wystarczający i optymalny, przy zastosowaniu jakości zapewniającej czytelność przekazu. Praktyka rynkowa udowadnia także, iż podmioty dostarczające usługi medialne z najwyższą troską podchodzą do kwestii dostosowania przekazu do potrzeb odbiorców z niepełnosprawnościami, oferując najlepsze możliwe rozwiązania. Tym samym **postulujemy o odrzucenie projektu postów Lewicy** ustanawiający sztywno ten próg na poziomie 1/8 ekranu jako nadmiarowy i nieadekwatny względem zapewnienia skuteczności udogodnienia jakim jest tłumaczenie migowe, jak i nieuwzględniający szeroko zakrojonej dyskusji na ten temat, jaka miała miejsce w ostatnim roku i podczas której odnoszono się już pomysłom, jak te zgłoszone w omawianej propozycji zmian w ustawie o radiofonii i telewizji.

Z poważaniem,

Włodzimierz Schmidt
Prezes Zarządu

Do wiadomości:

1. Pan Ryszard Terlecki – Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość
2. Pan Borys Budka – Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Koalicja Obywatelska - Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni
3. Pan Krzysztof Gawłowski – Przewodniczący Koalicyjnego Klubu Poselskiego Lewicy (Nowa Lewica, Razem)
4. Pan Władysław Kosiniak-Kamysz – Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Koalicja Polska - PSL, UED, Konserwatyści
5. Pani Hanna Glik-Piątek – Przewodnicząca Koła Parlamentarnego Polska 2050
6. Pan Michał Wypij – Przewodniczący Koła Parlamentarnego Porozumienie Jarosława Gowina
7. Pan Paweł Kukiz – Przewodniczący Koła Poselskiego Kukiz'15 - Demokracja Bezpośrednia
8. Pan Jakub Kulesza – Przewodniczący Koła Poselskiego Konfederacja
9. Pani Agnieszka Ścigaj – Przewodnicząca Koła Poselskiego Polskie Sprawy
10. Pani Joanna Senyszyn – Wiceprzewodnicząca Koła Parlamentarnego PPS